

Hej!

Måndagen den 8 september kl 19.00 startar Lunds Kammarmusiksällskaps spelaftonprogram i Magle Konserthus, Magle Stora Kyrkogata 4, eftersom Skissernas museum ska byggas om.

Vi inleder med **Trio con Brio Copenhagen - en pianotrio i världsklass.**

Denna prisbelönta Köpenhamnsbaserade pianotrio består av sydkoreanska systrarna **Soo-Jin Hong, violin och Soo-Kyung Hong, cello och den danske pianisten Jens Elvekjaer.**

Trion bildades i Wien 1999 och har nu hela världen som sitt arbetsfält.

Sprudlande glädje, elektrisk dialog, det gnistrar och sprakar - och vilket samspel! Så beskrivs ofta Trio con Brio Copenhagen, enligt Kultur i Väst.

Trion fick alldeles nyligen veta att de fått Danska Radions P2 Kunstnerprisen 2015!

Mer finns att läsa, gå in på **LKMS hemsida www.lkms.ms11.net**

På hemsidan under Tidigare spelprogram är nu Gunnar Sjöqvists program- och repertoaröversikt kompletterad med spelaftnarna from 2000, sammanställda av Yngve Bernhardsson.

Kvällens program:

Beethoven, Pianotrio D-dur op. 70:1, "Spöktrion"

Mendelssohn, Pianotrio c-moll op. 66

Smetana, Pianotrio g-moll op. 15

Verken finns beskrivna i bilaga.

Biljettpris: för medlemmar och studerande 100 kr, för övriga 160 kr.

Biljettkassan öppnar kl 18.30.

Den tidigare tidskriften **Kammarmusik-Nytt** finns numera endast på nätet, här är länken dit:

www.kammarmusikforbundet.se

Välkomna till Magle Konserthus!

Styrelsen

Kommande konserter:

*LKMS bjuder in till **kammarmusikfestival iGenklang i Stadshallen helgen 27-28 september.***

Program finns på hemsidan.

*Nästa spelafton i Magle Konserthus blir måndag den **20 oktober** med den engelska **Brodskykvartetten.***

UmeDuon som gästar oss den 17 november har fått fel datum i generalprogrammet.



Medlemsutskick inför spelafton med Trio con Brio, 2014-09-08

Något om verken som spelas.

Trio con Brio bjuder på tre av pianotriolitteraturens främsta verk, alla tillkomna under en tidsrymd av 50 år.

Beethoven, Pianotrio D-dur op. 70:1, *Spökrion*

1. *Allegro vivace con brio* 2. *Largo assai ed espressivo* 3 *Presto*

1808

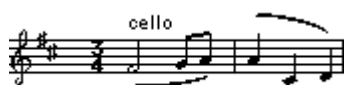
Under tiden som Beethoven i slutet av 1808 var inneboende som gäst hos grevinnan Maria von Erdödy i Wien skrev han två pianotrior, op. 70, som båda tillägnades henne.

I den första trion finns både sorg och glädje. Kanske speglar den Beethovens smärtsamma insikt om den begynnande dövheten men även tillfredsställelsen över att kunna komponera trots handikappet. Trion har endast tre satser och frångår därmed den 4-satsiga uppbyggnad av pianotrio som Beethoven ansåg sig ha uppfunnit. Detta är säkert ingen tillfällighet. Antagligen såg han den långsamma satsen som en höjdpunkt, och att denna bäst framhövs med två flankerande yttersatser av en helt annan karaktär.

Första satsen, *Allegro vivace e con brio*, öppnas överraskande med ett kraftfullt utbrott unisont i fortissimo:



Detta upprepade motiv om fyra toner följs omedelbart i cello av en lika överraskande tvåtaktsfras av allra vänaste slag och som imiteras av de övriga instrumenten.

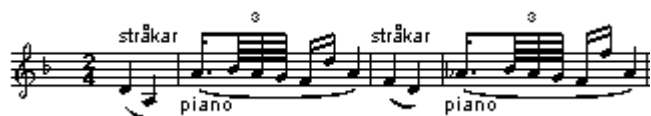


Sidogruppen inleds med ett spartanskt tema i pianot med ett rörligt ackompanjemang i stråkarna.



Dessa teman bearbetas både i genomföringen, (1 och 2) och i återtagningen (sidotemat). En coda uppbyggd av tema 2 avslutar satsen.

Den långsamma satsen, *Largo assai ed espressivo* (d-moll), är verkligen långsam. Att räkna två i takten är knappast det lämpligaste vid instudering, snarare åtta! Satsens huvudtema är synnerligen melankoliskt:



Beethoven har hämtat temats andra och fjärde takt från ett utkast till en opera om Macbeth. I detta verk förekommer som bekant häxor och även en vålnad. Det är dock knappast detta förhållande som gett upphov till trions smeknamn, som för övrigt inte härrör från Beethoven. Snarare är det kontrasten mellan stråkarnas långsamma och pianots kusliga fraser, särskilt takt 4, som framkallar rysningar hos åhörarna liksom tremoleoeffekterna och de dramatiska harmonierna. Med början i cello hör ytterligare ett tema, men det spelar liten roll i fortsättningen:



I stället är det frasen från takt 2 i huvudtemat som i flera olika draperingar spelar huvudrollen i satsen.

Den glada finalen, *Presto*, är liksom den första satsen fylld av överraskningar. Det första temat (1), som omedelbart presenteras, slutar i Fiss-dur! Det följs genast av nästa (2), en fallande skala.



Omedelbart efter kommer det tredje temat:



Tema 4 dyker upp strax efter återkomsten av tema 1 och 2.



(Det lilla *-tecknet i de båda notexemplen markerar platsen för ett förslag).

Sidotemat (A-dur) hörs i violinen:



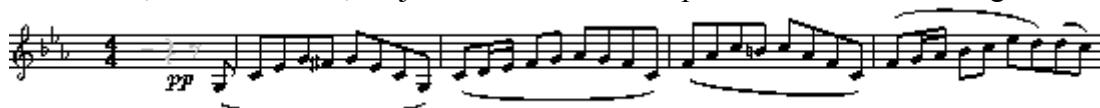
En ganska lång slutgrupp börjar med tema 1 i h-moll. Expositionen repriseras. Genomföringen är ganska kort. Återtagningen övergår i en coda.

Mendelssohn, Pianotrio c-moll op. 66

1. *Allegro energico e con fuoco* 2. *Andante espressivo*
3. *Scherzo: Molto allegro quasi presto* 4. *Finale: Allegro appassionato*
1845

Denna trio från 1845 kan i popularitet inte mäta sig med d-molltrion men står kvalitetsmässigt knappast föregångaren efter. Detta omdöme gäller inte minst yttersatserna, som är mästervisa. Mendelssohn-biografen John Horton menar om första satsen att *Mendelssohn aldrig skrev ett starkare allegro i sonatform*. Och i texthäftet till en Cd-inspelning¹ skriver John Warrak att den utgör en rungande replik på talet om att tonsättarens kraft mattades mot slutet av hans liv. Trion tillägnades den äldre kollegan Louis Spohr, vars verk, efter en längre tids vistelse i kylan, nu på nytt har börjat uppmärksammas.

Första satsen, *Allegro energico e con fuoco*, är lång (ca 10 minuter) inte minst beroende på genomföringens respektive codans ovanliga längd. Satsen börjar med ett dramatiskt, nästan hotfullt, böljande åttöndelstema i pianot till stråkarnas långa toner.



I huvudgruppen profilerar sig även följande tema som förs fram i violinen.

¹ Mendelssohn, Smetana, Pianotrior, Beaux Arts Trio, Philips 432 125-2



Huvudtemat får fortsatt bearbetning innan det är dags för sidogruppen. Det sjungande sidotemat i stråkarna kontrasterar verkligen mot huvudtemat:



Stämningen i den både bildligt och bokstavligt stora genomföringen blir efterhand allt mera laddad. Magnifik är bl.a. dialogen mellan stråkarnas upprepade stackatofigurer och pianots fallande 16-delslöpningar. I mitten bryts känsloläget plötsligt av cellons intonering av sidotemat, som nu klingar lyriskt vekt. En ny klimax byggs upp men musiken falnar och övergår under diminuendo i den något förkortade återtagningen. När sidotemat i denna inleds i cello klingar det i C-dur. Den långa codan börjar med tema 2 i Ess-dur, men genomgår en lång serie tonartsförändringar. Dialogen mellan stråkar och piano från genomföringen återkommer. Liksom i genomföringen kommer ett lyriskt mellanavsnitt och en förnyad stegring, som slutligen mynnar i ett avsaktande mollstämt sidotema följt av en paus. Sex takter av huvudtemat sätter sedan punkt för denna storslagna sats.

Musikkritiker blir sällan översvallande inför melodiskt vacker musik. De hyllar nämligen – och med viss rätt – de två teserna att det melodiosa är lockande för många människor och att ett verks kvalitet är omvänt proportionell till antalet beundrare. Den andra satsen är ett bra exempel på denna kritikerhållning. Efter några erkännssamma ord som att *satsen är en utdragen, underbar sång* eller mera allmänna omdömen som *melodin visar släktskap med tonsättarens Lieder ohne Worte* kommer oftast några förbehåll. Dessa kan t.ex. vara av följande typ: *inte i klass med första satsen, ... satsen har en nasarenaktig² vekhet eller mellandelens stegrade intensitet kan inte överskyla karaktären av biedermeiersk³ idyll*. Det är möjligt att Mendelssohn i sina lättillgängliga, sköna satser saknar något av Schuberts dubbelbottnade gåtfullhet. Man vill ändå hoppas att det finns tillfällen, när en sats som denna kan kännas som en lisa för själen, även för den mest förhårdade antiromantiker.

Satsen, *Andante espressivo* (Ess-dur), är tredelad och A-delen inleds med följande melodi som först presenteras i pianot. Temats harmoniska uppbyggnad lurar lyssnaren att under någon sekund tro att satsens fyra första toner är en inledning till temat snarare än temats början.



I mellandelen (ess-moll), som är intensivare i utspelet, har temat tilldelats cellostämman:



Reprisen av A-delen består till stor del av en utsökt duett mellan violin och cello.

² Nasarenerna (Nazarenerna) var en grupp tyska konstnärer verksamma i Rom under 1810-talet. De reagerade mot nyklassicismens sekulariserade konst och ägnade sig åt romantiskt religiöst måleri i ungrenässansens anda.

³ Biedermeier var ett samlingsbegrepp för tysk och österrikisk konst, litteratur och mode under första halvan av 1800-talet. Stilen beskriver borgerlig, rofylld atmosfär i kontrast till romantikens heroism. Begreppet används ibland pejorativt, som i citatet ovan, men bildkonstverken innehåller ofta en försonande, charmfull humor.

Tredje satsen, *Molto allegro, quasi presto* (g-moll), är ett typexempel på de scherzon som kanske blivit Mendelssohns mest betydande bidrag till musikhistorien. I svindlande hastighet ilar musiken fram med början i följande tema:



Trion (G-dur) som är kort inleds så här:



I scherzodelens repris bjuder tonsättaren på en överraskning genom att låta triotemat återkomma i slutet av avsnittet men nu i moll. (Se stråkkvartett op. 44:1, andra satsen.)

Den brett upplagda och mäktiga finalen, *Allegro appassionato*, är närmast skriven i sonatform men innehåller okonventionella inslag. Bl. a. introduceras ett nytt tema i genomföringen, enligt vissa uppgifter hämtat från en koral från Genèvepsaltaren⁴ från 1551, *Vor Deinen Thron tret ich hiermit*, enligt andra hämtat från *Gelobet seist Du, Jesu Christ*. Efter att ha lyssnat på båda koralerna tror jag att det är det senare alternativet som inspirerat tonsättaren.⁵

Det inledande huvudtemat, som introduceras i cello, låter knappast sakralt:



Det gör inte sidotemat heller:



Kontrasten blir därför desto större, när koraltemat plötsligt i andra halvan av genomföringen klingar fram i pianot.



Denna olikhet förstärks av stråkarnas motstämman, som består av inpass av huvudtemats inledningsmotiv. Efter återtagningen bildar koraltemat, nu triumfartat i C-dur, inledningen till codan, som i övrigt domineras av sidotemat. Codan blir på detta sätt en sammanfattning och kongenial avslutning av en storslagen sats.

Smetana, Pianotrio g-moll op 15

1. Moderato assai 2. Allegro ma non agitato 3. Finale: Presto
1855

År 1855 drabbas familjen Smetana av en svår sorg. Dottern Bedriska, utrustad med ovanliga musikaliska talanger, dör i scharlakansfeber 4½ år gammal.⁶ I pianotriön bearbetar tonsättaren sin sorg.

⁴ Genèvepsaltaren är en samling parafraaser av Psaltarens 150 psalmer i form av kyrkovisor på franska (1562) utgivna med musik av bl.a. Guillaume Franc och Loys Bourgeois (1565). De användes av den reformerta kyrkan i Genève.

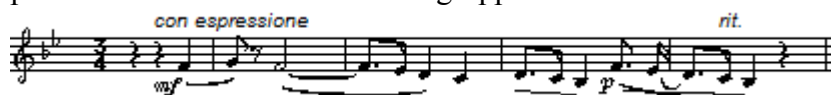
⁵ *Gelobet seist Du, Jesu Christ*, verkar också vara den hymn som inspirerat Robert Schumann i 2:a violinsonatens mellansatser.

⁶ Smetana drabbades av många tragedier. Hans andra dotter, Gabriela hade dött 1854 och 1856 skulle hans fjärde dotter Katerina, som fötts kort efter Bedriskas död, avlida. 1857 dör hans far och 1859 hans hustru Katerina. I 50-års åldern blir han döv och under sina sista år drabbas han av en stroke och svår demens.

Första satsen kan sägas vara en lång klagosång, som då och då avbryts av en försonligare stämning. När man känner till verkets bakgrund kan man i det inledande, klagande huvudtemat uppfatta en bitter anklagelse mot ett oblikt öde. Temat presenteras solistiskt i violinen men får efter 7 takter sällskap av cellon med en stämma i motrörelse och av pianot med ackord i 8-delar:



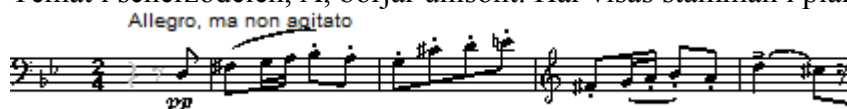
Som sidotema fungerar en varm melodi, en av den döda dotterns favoriter, som presenteras i cellon efter att huvugruppen avslutas i diminuendo och rallentando:



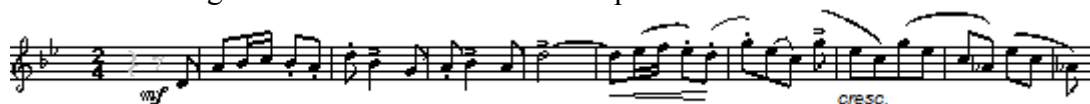
Ett livligare parti tar vid innan sidotemat på nytt upprepas, nu i en kraftfullare framtoning. Huvudtemat återkommer som sluttema. Satsen anges ofta ha rapsodisk form men har som synes omisskännliga drag av sonatform. En violinkadens bildar övergång till den temabearbetande mellandelen. Den behandlar först huvudtemat och sedan i korthet sidotemat. Ett solorecitativ i pianot fungerar som överledning till återtagningen av expositionens teman. En coda byggd på det kromatiska huvudtemat avslutar.

Mellansatsen är ett 5-delat scherzo, ABACA, som var så vanligt hos en av hans förebilder, Robert Schumann.⁷ De långsamma triodelarna, som här kallas Alternativo, kan sägas kompensera för avsaknaden av en långsam sats.

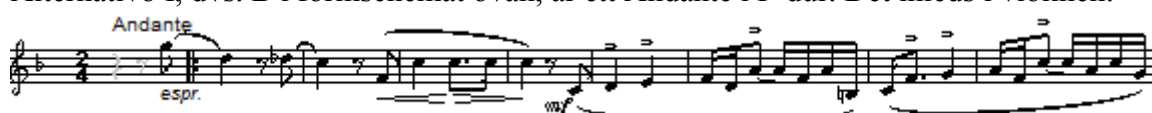
Temat i scherzodelen, A, börjar unisont. Här visas stämman i pianots högerhand:



Denna inledning utvecklas till en dansmelodi i pianot:



Alternativo I, dvs. B i formschemat ovan, är ett Andante i F-dur. Det inleds i violinen:



Alternativo II, C, har beteckningen Maestoso och går i Ess-dur. Temat är kraftfullt och värdigt och kännetecknat av sina punkteringar. Det uppvisar efter några takter följande anslående del med en fras i fallande sekvens:



Även finalen i Presto kan sägas vara 5-delad i ett mönster ABABC där C innehåller reminiscenser från A och B. Stämningen i A är i jämförelse med tidigare satser lättsam, med ett ganska entonigt tema, i notexemplet nedan förenklat:



⁷ Schumann använder denna form i bl.a. violinsonaterna 1 och 2, i pianokvartetten och i pianokvintetten.

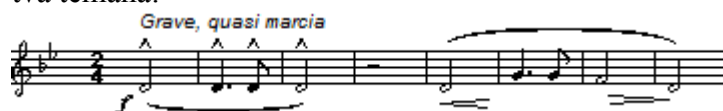
Temat får en del av sitt intresse av spänningen mellan två samtidigt förekommande typer av taktunderdelning, 2 och 3, som framgår av pianostämman nedan. Den visar huvudtemat såsom det verkligen ser ut i partituret:



B inleds med en vacker cellocantilena. Den hymnlika melodin blir än mer intressant allt eftersom den utvecklas:



Plötsligt bryts stämningen när A på nytt återkommer. Lika plötsligt återkommer B. C inleds med en sorgemarsch som rytmiskt sett verkar härledd ur B-temat. Snart upptäcker man att den har huvudtemat A:s, intervaller och alltså utgör en hybrid av de två temana:



C fortsätter sedan med en återkomst av A, åtföljt av en kort påminnelse om B innan satsen avslutas med A i klingande dur.

Pianotrion hade ingen lycka vid uruppförandet, men prisades av Liszt ett år senare. Verket reviderades 1857, men kom i tryck först 1859.